

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

**ПЕДАГОГІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОГО
СЕРЕДОВИЩА В РОБОТІ З РІЗНИМИ
СОЦІАЛЬНИМИ СУБ'ЄКТАМИ**

**МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
22 ЛИСТОПАДА 2016 РОКУ**

Затверджено редакційно-видавничою
радою Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
протокол № від р.

ХАРКІВ – 2016

Костіна В.В.

кандидат педагогічних наук, доцент,
докторант кафедри теорії і методики професійної освіти,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ЕТНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У РОБОТІ З ДЕЗАДАПТОВАНИМИ ДІТЬМИ ТА МОЛОДДЮ

Процес підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери у сучасних умовах, коли у суспільстві розповсюджується негативна тенденція до загострення різноманітних конфліктів теж потребує оновлення. Суспільне замовлення на активну, толерантну, творчу особистість зумовлює необхідність у забезпеченні таких умов підготовки, які сприяють її самореалізації, більш повному розкриттю індивідуальних здібностей та можливостей, що можна досягти тільки за допомогою здійснення процесу професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери в умовах спеціально спроектованого професійно-спрямованого освітнього середовища, яке за власними характеристиками створює можливості до використання глибин народної мудрості та моралі.

Аналіз наукової літератури з проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до роботи з дезадаптованими дітьми та молоддю показав, що досліджено такі її аспекти: теоретико-методологічні та методичні основи соціальної допомоги дезадаптованим дітям та молоді в Україні та за кордоном (В. Алексєєва, О. Безпалько, І. Зверєва, І. Братусь, С. Коношенко, Л. Костриця, В. Ніколаєва, Ж. Петрович, Н. Пихтіна, О. Селіванова, В. Тесленко, Н. Щуркова, С. Харченко та ін.); застосування етнопедагогічних засобів у вихованні дітей та молоді (Г. Волков, Г. Васякович, Н. Лисенко, В. Лаппо, В. Мосіяшенко, М. Стельмахович, С. Стефанюк, П. Черніков та ін.); теоретичні основи загальної та спеціальної професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів та працівників до означеного виду діяльності (О. Білоліпцева, Л. Горбань, О. Карпенко, А. Кулікова, М. Малькова Л. Міщик, Р. Чубук та ін.). Але попри великої кількості ґрунтовних досліджень проблема створення освітнього середовища з використанням етнокультурних засобів, що забезпечуватиме підвищення професійної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери до роботи з дезадаптованими дітьми та молоддю потребує наукового розгляду, що і зумовило необхідність її вивчення.

Під час обґрунтування концептуальної ідеї проектування професійно-спрямованого освітнього середовища ми спиралися на положення екологічного підходу в межах філософії освіти (Е. Гусинський, Ю. Турчанінова), де поняття «освітнє середовище» розглядають як внутрішнє середовище педагогічної системи, яке створює зовнішні умови для розвитку особистості [2]. Принцип етнізації професійно-спрямованого освітнього середовища підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до роботи з дезадаптованими дітьми та

молоддю ґрунтується на положеннях досліджень (О. Будник, О. Гуренко, В. Кукушин, Л. Столяренко та ін.) [3, 4, 5], які доводять необхідність врахування у процесі виховання та особливо перевиховання особистості важливої характеристики - етнічної належності до певної етнічної спільноти як осередку важливих особистісних рис, що забезпечує їй впевненість у власній життєспроможності.

Аналіз досліджень талановитого українського діяча - Г. Ващенко дозволяють стверджувати, що виховання українця має ґрунтуватися на двох важливих ідеях: на засадах християнської моралі і на здобутках духовності українського народу [1]. Як показало узагальнення наукової психолого-педагогічної літератури з проблеми організації соціального виховання дезадаптованих дітей та молоді, одним з ефективних шляхів у роботі з ними є організація анімаційної діяльності як умови створення простору для їхнього розвитку та позитивної соціалізації. Як засвідчив аналіз сучасних досліджень з проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців одними із важливих її етапів є засвоєння і відтворення навчальної інформації. Ефективність цих процесів залежить від ступеня усвідомлення студентом значущості навчального матеріалу у процесі майбутньої професійної діяльності, що дає йому змогу не тільки успішно розв'язувати певні навчальні завдання, але й забезпечує підґрунтя для його особистісного професійного розвитку (зона актуального розвитку). Враховуючи вищезазначене, програмою навчального курсу «Етнопедагогіка» для майбутніх фахівців соціальної сфери передбачено поступове сходження від засвоєння теоретичних основ етнопедагогічних засобів, особливостей їхнього впливу у процесі соціального виховання та перевиховання дезадаптованих дітей та молоді, що відбувається у процесі опанування лекційного курсу та забезпечує формування мотивації майбутніх фахівців до освоєння відповідного різновиду майбутньої професійної діяльності, через оволодіння практичними навичками виготовлення та вміннями використання різноманітних етнопедагогічних засобів у процесі соціального навчання та виховання дітей та молоді, які реалізуються під час практичних та семінарських занять і дозволяють сформувати когнітивну та практичну готовність до здійснення відповідної професійної діяльності, до виконання самостійних індивідуальних науково-дослідних завдань, що передбачають створення та реалізацію навчальних проєктів та відповідних їм сценаріїв заходів з творчого використання етнокультурних засобів у соціальній роботі та забезпечують формування особистісної готовності майбутніх фахівців.

Важливим складником професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до вищезначеного виду роботи є виховна діяльність куратора, як джерело набуття професійних вмінь шляхом організації етнокультурного середовища волонтерсько-наставницької взаємодії. Одним із цікавих методів у роботі з дезадаптованими дітьми та молоддю в умовах спеціальних установ (з дітьми-сиротами, з дітьми з сімей «зі складними життєвими обставинами», з дітьми переселенців тощо) з використанням етнокультурних традицій в анімаційній діяльності є проведення

етнокультурних свят та майстер-класів з виготовлення оберегів. Оберіг призначений для того, щоб створити захисне поле між своїм власником і небезпекою, магічно захистити його, зробити невидимим і невразливим до неї. У житті дезадаптованих дітей та молоді як раз є велика кількість різноманітних небезпек, тому зміст соціальної роботи з виготовлення оберегів є для них привабливим заняттям, що дозволяє певною мірою вирішити важливі соціальні проблеми (зняти стрес, заспокоїтися, виявити доброту, любов до найближчих людей тощо). Серед пропонованої тематики майстер-класів є виготовлення: ляльок-мотанок; домовиків; оберегів з запашними лікарськими травами; оберегів-вишиванок; оберегів до свят народного календаря тощо.

Організація великих тематичних етнопедагогічних заходів під час виробничої практики дає можливість майбутнім фахівцям соціального профілю перевірити власну практичну готовність до використання етнопедагогічних засобів у соціальній роботі, визначити їх потенціал у процесі соціального виховання. Отже, можливості впливу етнопедагогічних засобів у професійній підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери до роботи з дезадаптованими дітьми та молоддю є різноманітними. Вони сприяють більш усвідомленому засвоєнню навчального матеріалу, а також забезпечують підвищення професійної компетентності студентів.

Список використаних джерел

1. Ващенко Г. Виховний ідеал. Підручник для педагогів, виховників, молоді і батьків / Г. Ващенко. – Том I. – Полтава : «Полтавський вісник», 1994. – 192 с.
2. Гусинский Э. Н. Введение в философию образования / Э. Н. Гусинский, Ю. И. Турчанинова. - М. : Издательская корпорация «Логос», 2000. - 224 с.
3. Будник О. Б. Етнокультурна спрямованість виховання у вищій школі в контексті болонського процесу / О. Б. Будник // Науковий вісник львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького - Том: 13.- Номер: 3 (49).- 2011.- С. 54-61.
4. Гуренко О. І. Полікультурний ресурс професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів / О. І. Губенко // Педагогічний дискурс. - Випуск 13. - 2012. –С. 64-68.
5. Кукушин В. С. Этнопедагогика и этнопсихология : учебное пособие для студентов ВУЗов / В. С. Кукушин, Л. Д. Столяренко. -Ростов-на-Дону: Феникс, 2000. — 448 с.

Лазарчук Г.В.

аспірант кафедри теорії і методики професійного навчання,
Української інженерно-педагогічної академії

РОЛЬ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНО ЗНАЧУЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ГАЛУЗІ

На сучасному етапі розвитку освіти термін «компетентність» широко використовується педагогічними працівниками як характеристика результату